

Diligentia: oude dame in Den Haag, maar springlevend

Lange Voorhout 5.

In het culturele jubeljaar 2004 in Den Haag slaat Diligentia minzaam de feestvierders gade. Zelf is deze 'oude dame' immers al 210 jaar een culturele instelling en daarmee de oermoeder van het Haagse muziekleven in georganiseerde vorm. Na een ingrijpende verbouwing staat Diligentia er als herboren en springlevend bij.

Als ooit in Den Haag een instelling is vernieuwd met behoud van karakteristieke waarden dan is dat gebeurd tussen het Lange Voorhout en de Hoge Nieuwstraat met Diligentia. Directeur Anja Overhoff is dan ook erg trots. 'De stad heeft in ons geïnvesteerd, maar wij geven de stad ook wat terug: een schitterend stukje publieke ruimte', zegt zij enthousiast.

Jan Nies, projectleider bij de renovatie namens de gemeente Den Haag, leidt ons rond in het nieuwe Diligentia. Tot in details verhaalt hij over de oude dame die niet alleen een facelift maar ook een verjongingskuur heeft ondergaan. Inclusief de sloop heeft de renovatie van Diligentia zo'n veertien maanden geduurd. De gemeente Den

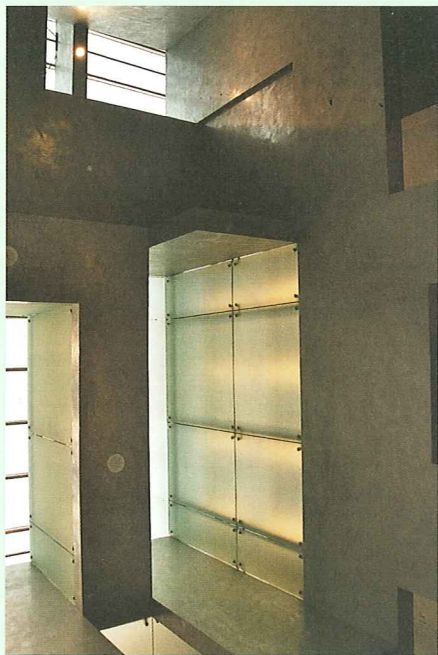

De nieuwe toneeltoren is vanaf de Hoge Nieuwstraat goed zichtbaar, maar van het Lange Voorhout helemaal niet.

Het balkon met zijn gouden hek moest blijven van de artiesten.

*BRON: Ons Den Haag
31e jaargang nr I*

In het hele gebouw heeft de architect met licht gespeeld.

Op de eerste verdieping is een voormalige directiekamer gestript en in oude luister hersteld.

Uitzicht op het Voorhout vanuit de foyer op de eerste verdieping: de mooiste kamer van Diligentia.

Haag heeft na aankoop van het complex voor één gulden rond twintig miljoen harde Hollandse guldens geïnvesteerd.

Jan Nies, projectleider namens de gemeente Den Haag heeft er samen met architect Kees van Harmelen van HTVArchitecten met zijn neus bovenop gestaan toen het oude complex werd gestript en vervolgens weer groots werd aangekleed.

In de zaal, gebouwd in 1805 aan de kant van de Hoge Nieuwstraat, waar pianisten als Rubenstein en Horowitz recitals hebben gegeven en cabaretiers als Wim Kan en Paul van Vliet optraden is veel vernieuwd, maar de uitstraling is vrijwel gelijk gebleven. Er zijn nog steeds zo'n vijfhonderd stoelen en het befaamde gouden balkonhekje is gehandhaafd, zij het dat het een meter naar voren is geschoven, omdat er een rij stoelen bij is gekomen.

Directeur Overhoff heeft veel artiesten die Diligentia kennen ondervraagd over hun voorkeuren voor de nieuwe zaal. 'Allemaal zeiden ze dat

het gouden hekje moest blijven. Youp van 't Hek bekende zelfs, dat zijn zenuwen verdwenen zodra het doek opging en hij de glans van het gouden hekje in het vizier kreeg', vertelt Overhoff. Ook de karakteristieke pilaartjes zijn in de zaal gehandhaafd. 'Kees van Kooten vertelde dat hij Wim Kan daar een grap mee heeft zien uithalen. Hij stapte tijdens een voorstelling de zaal in en speelde dat hij zo'n pilaar omver trok. Ontzetting in het publiek: zou het balkon het wel houden? Het was natuurlijk een neppilaar van karton, maar wel exact hetzelfde. Dat Kan zo'n act in de zaal deed, was in die tijd nieuw'.

Nies haakt in. Hij vertelt dat alle gietijzeren pilaartjes die nog steeds het balkon schragen onder de nieuw vloer zijn verlengd door ze op betonnen voeten te zetten. Onder de hele vloer is kelderruimte gemaakt in verband met de klimaatinstallatie. Op de vliering tussen de hanenbalken staat een imposante 'luchtfabriek' die warme of gekoelde lucht naar de kelder pompt. Via een rooster bij elke stoel krijgen theaterbezoekers een aangenaam klimaat toegediend. 'Maar je hoort er niets van', zegt Nies. 'Wie zich het oude

Diligentia nog voor de geest kan halen weet dat het vaak zomers te warm en 's winters te koud was. Nu heerst er in elk seizoen een aangenaam klimaat in de zaal'.

Toneeltoren

Het toneel van Diligentia is grondig aangepast aan de nieuwste eisen. Zo is er een toneeltoren gekomen, die vanaf het Lange Voorhout niet zichtbaar is. Ook is een deel van het toneel zelf mobiel. Bij een groter toneel verdwijnen 45 verrijdbare stoelen uit de zaal en wordt het voorste deel van de vloer met een elektrische lift opgetild. Heel bijzonder is de orkestkamer die in de toneeltoren hangt. Deze kan naar beneden zakken voor de uitvoering van kamermuziek, een specialiteit van het 'oude' Diligentia. De orkestkamer biedt in akoestisch opzicht dezelfde mogelijkheden als vroeger doordat het veel grotere en vooral veel hogere volume van de nieuwe toneeltoren als het ware buiten wordt gesloten.

Van alle vernieuwingen is de benedenfoyer het spectaculairst. Vanaf het Lange Voorhout betreedt men na een kaartje bij de kassa te hebben gekocht een imposante hal waar een subtiel spel met

dag- en kunstlicht wordt gespeeld. Oude muren uit de zeventiende eeuw zijn zichtbaar gemaakt temidden van kolossale kolommen met ferro stucwerk. Wie niet meteen met een kaartje doorloopt, kan eerst ook verpozen in een theater-café waarvan de exploitatie en catering wordt verzorgd door cateraar Boenk & de Groot die zijn keuken bij de burens op nummer 15, Pulchri Studio, heeft. 'Wellicht kunnen we zomers zelfs een terras maken', mijmert Anja Overhoff terwijl we een blik werpen door de ramen op de Kloosterkerk aan de overkant.

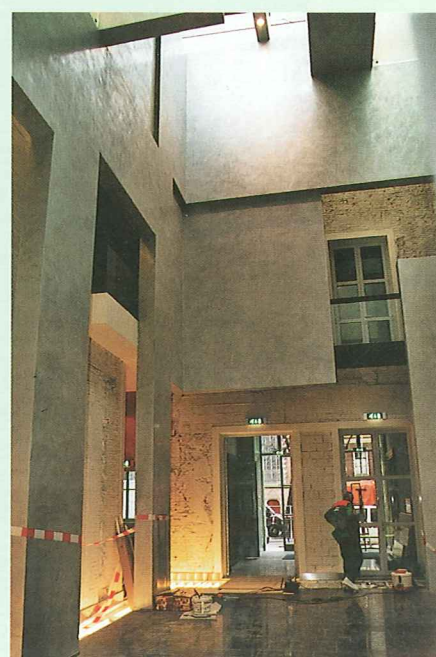
Wie van het nieuwe Diligentia ten volle wil genieten, moet de tijd nemen. 'We kunnen overwegen wat langere pauzes in te lassen', grapt Overhoff. 'Er is zoveel moois binnen en buiten te zien'. De foyerruimte op de eerste verdieping is in zijn nieuwe luister een lust voor het oog. Bij het strippen zijn twee empire kachelnissen te voorschijn gekomen. En de paneeldeur die het voorhuis met de linker zijvleugel verbond bleek in een grotere en nog veel oudere deuropening te zitten. Een schitterende vondst in dit vertrek was het geschilderde houten plafond. Het bestaat uit moer- en kinderbalken met daarop dikke houten

Het trappenhuis vanuit de foyer op de begane grond: een lust voor het oog.

De trap naar het balkon.

Vanuit de nieuwe foyer is nog de oude achtergevel van het voorhuis zichtbaar.

vloerdelen. Er was ook nog bladgoud te zien. De bezoeker kan zich nu vergapen aan een plafond met mooie weemoedig glanzende gouden biezen. Ook de wanden zijn in stijl hersteld door de Friese restauratieschilder Lolle Schakel. 'Dit is de mooiste kamer voor het publiek', stelt Nies tevreden vast.

Houten wenteltrap

Verrassend is ook de omloop op de eerste verdieping. Door allerlei nissen kan men naar beneden kijken in de hal. Oppassen dat men geen glazen laat vallen. Nies: 'Daar verzint de architect nog wat op'. Wie toevallig de verkeerde deur opent op weg naar het toilet, kan oog in oog komen te staan met het oudste deel van het zeventiende-eeuwse Diligentia: een houten wenteltrap. Nies: 'In overleg met Monumentenzorg hebben we dit laten zitten al heeft het eigenlijk geen functie meer. Maar het is zo'n mooi staaltje vakmanschap...'

De geregelde bezoeker van het Diligentia van voor de renovatie zal misschien de wenteltrap op de begane grond die naar het balkon leidde missen. 'Dit element en veel meer aanbousels van vroeger hebben we wel gesloopt', vertelt Nies. 'Er moest ergens ruimte worden gevonden. Naar voren kon niet en naar achteren al evenmin. Ook opzij was er natuurlijk geen speling voor het ingeklemde Diligentia. Dus hebben we alle overbodige dingen binnenin gesloopt en zijn we naar beneden gegaan door een veel grotere kelder te maken en omhoog met de toneeltoren'. Diligentia, de oude dame van Den Haag, heeft niet alleen een facelift en een verjongingskuur ondergaan, maar is ook slanker geworden.

(P.R.)

De foto's van Diligentia zijn van Josette Molenaar.

Aan het Voorhout komt een openbare Tapasbar.

Wenteltrapje uit de 17e eeuw, het oudste gedeelte van Diligentia.